

Egerek

– Valami rágja a krumplit – jött be feleségem dühösen egyik reggel a suf niból, ahol a tüzelőn kívül nyáron a zöldséget és a gyümölcsöt is tartjuk.

– A krumplit? – kérdeztem hitetlenkedve. – Hiszen ott van még az a darab szalonna is. Az már nem is jó nekik? Fura egy szerzet lehet, ha szalonna helyett krumplit eszik! Aztán eszembe jutott, hogy ha időnként a kelleténél több hús jut az asztalra, egy idő után én is szívesen felcserélem héjában sült krumplira, párolt zöldségre, vagy fokhagymás pirítóásra.

A darab szalonna tévedésből maradt kinn még tavasszal, amikor már azt hittem senki sem éhezik annyira, hogy egy suf niban kelljen keresgélnie. Nem így történt. A koma úgy látszik még éhes volt, a szalonna pedig ingerlően lógott a gerendán, így aztán egymásra találtak. Ha már egyszer így alakult, hagytuk a dolgot, s megint tévedtünk. A természetben a dolgok nem az ember, hanem a természet logikája szerint történnek. A természet logikája pedig azt mondja, hogy akkor kell enni, amikor van mit és azt kell enni, ami a legkevesebb fáradtsággal elérhető. Így esett a választás a szalonnára, majd a krumplira. A szalonnával nem is lett volna baj, mert a megrágott darabra már úgyszemint tartottunk igényt, de a krumplival még számoltunk. Azért le kell buszozni Szentkeresztre, haza kell cipelni, meg egyáltalán, ki az ördög hallott olyat, hogy krumplit egyen egy egér!

Konfliktus keletkezett. Belső konfliktus, kétféle szeretet között. Mert hát a szeretet is kétféle. Az egyik a hétköznapi, ami azokra vonatkozik amire és akikre szüksége van az embernek – ilyenek például az említett párolt zöldség, a diós palacsinta, de sokszor a feleség, a férj, az anyós, a szomszéd, vagy fizetésemelés előtt a főnök – és az ember éppen nem olyan állapotban van, hogy nem szereti őket. Ezt az állapotot Gurdjieff szolgálai szeretetnek nevezi, mert automatikus, nem függ tőlünk, csak pillanatnyi érzelmi, fizikai vagy szellemi állapotunktól. A másik viszont egy nagyon is tudatos fajta. Ez az, amit Gurdjieff keresztényinek nevez, s olyannak, amivel az ember nem születik együtt. Ez a fajta, amiért keményen, akár egy életen keresztül küzdeni kell, hogy kialakuljon. Ez az, amit nehéz megtanulni, mert nem tanulható másoktól, mint általában mindennek a lényege. Ez az, amikor azokat és olyanokat tanulok meg szeretni, akik ellenségeim, akik untatnak, akik erőszakot alkalmaznak velem, vagy szerettemmel, akik, vagy amik uralkodnak rajtam, elnyomnak, vagy egyszerűen csak nem értékelnek, vagy irigylem őket valamiért. Ezt a szeretetet, ha meg akarom szerezni nincs más lehetőségem, mint általában bárminek az elsajátításánál. Egészen kicsi dolgokkal kell elkezdni edzeni, gyakorolni. Például, ha utálok a szomszédomat nem kezdek vele. Először a pázsitomban növényekkel kell kezdenem, vagy a konyhában mászkáló hangyákkal, mert ők nem tudnak beszélni és közömbösek is a szeretetemre, vagy utálatomra, így könnyebb rajtuk gyakorolni. Csak később jöhetnek a nagyobb dolgok, ha már edzésben vagyok és csak a legvégén, egyszer, talán az ellenségem. Ott volt először is a krumpli. Szerettem. Leginkább héjában sütvé, de rósejbninek és pürének is, krokettban és gombócban, nem is beszélve a karácsonyi rántott halhoz készített krumpli salátáról. Másik oldalról viszont ott volt az egér szeretete. Régi történet ez. Még serdülő koromban történt, hogy Misivel, az unokabátyámmal egyszer egy parasztházban éjszakáztunk Szigligeten és a petróleumlámpa fényénél este órákon át tanulmányoztuk az egereket, melyek úgy mászkáltak, kergetőztek, vadásztak az asztalon és a polcokon, mint a kis gyerekek a játszótéren, vagy a felnőttek szilveszterkor a Nagy Körúton. A természet fotózás csak kiteljesítette a kezdeti élményeket és vonzalmat.

A helyzet kritikussá vált, amikor kiderült, hogy a répa, a zeller és a nejlon zacskók is mind össze vannak rágcsálva s a suf ni padlóját és a polcokat is sűrűn belepte a mákhoz ugyan hasonlító, de egész más eredetű fekete aprólék. Szereztem héjas diót és este felállítottam a csapdát. Legnagyobb meglepetésemre reggel már le is volt csapódva. A belső konfliktus a tetőfokára hágott. Dönteni kellett mi legyen az egérrel? A krumplival szimpatizáló és automatikus szeretetem azt mondta: fojtsd egy vödör vízbe, ahogy gyerekkorodban apádtól láttad. Az egér iránti szeretetem viszont azt mondta: ne öld meg, hisz olyan mint te; kicsi, szürke s ha nem bántják ő sem bánt senkit. Az első azt mondta: ha nem öld meg visszajön és kezded elölről az egészet. A másik: csak vidd ki az erdő szélére és engedd el, talál ott magának búvóhelyet, társat és ételmet is bőven. Ez utóbbi hatott. Kiballagtam vele az erdőszélre és a cserepet kicsit megbillentve vártam. Egy pillanatig azt hittem nem is fogtam semmit, mert semmi sem mozdult. Aztán egy szürke kis golyó repült ki a cserép alól s jó két méterrel odébb eltűnt a kankalinos erdőszél avarában. Könnyű szívvel lépkedtem hazafelé. No lám, csak megmentettem a krumplit és az egeret is. A suf nit kitakarítottam, a megrágott krumplikat kidobtam, de

biztonság kedvéért még egyszer megtöltöttem a dióhéjat és felállítottam a cserepet. Szívem még mindig tele volt a krumpli és az egér iránti szeretettel.

A harmadik nap reggelén azonban, amikor immár harmadszor is lecsapódva találtam a cserepet és egy vékony fekete farok lógott ki alóla, valami hidegség kezdett növekedni a szívem körül, fogaim összeszorultak a számban, szemöldököm ráncba szaladt és a számon is majdnem kiszaladt valami. Azonban még mindig volt bennem valamiféle sajnálat miközben az erdőszél felé baktattam kis csomagommal. Ez a kis élet fekete volt és jóval idegesebb az előzőknél. Beugrott az erdőbe, majd kiszaladt az útra, át a másik oldalra, s még percek múlva is hallatszott a zörgése. Attól fogva feszültebb lettem, de az egerek ellenkezőleg, mintha felbátorodtak volna. Talán megéreztek, hogy nem csaptam agyon társaikat? Mikor bementem a sufniába ott szaladgáltak a polcon, vagy a krumpliskosár körül s egy-egy mindig mozgolódott a szalonna felett, a cserép és a kátránypapír között. Pedig minden reggel szépen kivittem egyet-egyét az erdő szélére és szélnek eresztettem. Mindegyik más színű, formájú, mozgású, nagyságú volt, de szeretetem irányukba erősen fogyatkozott.

Egyik délelőtt, amikor szokatlanul erős zörgést hallottam, hirtelen benyitottam. Az egérfi éppen a két csizmám között kergetett, forgatott át néhány dióhéjat, melyet valószínűleg a fák alól vadászott elő. Mindketten megtorpanunk és néztük egymást. Semmi félelem nem volt a szemében, de az enyémből szivárogni kezdett a felgyülemlett gyűlölet. Kicsit még félre is fordította a fejét, mint aki azt kérdezi: mit csodálkozol? Már régóta ismerlek. Ritkán kapunk ilyen finom szalonnát valakitől. És ahogy a testvéreimmel bánysz, hát az páratlan. Csak azt sajnálom, hogy hamarosan nekem is mennem kell és akkor ki tudja látjuk-e még egymást? Összeráncoltam a szemem és azt gondoltam: jó isten, hány van még belőletek? És milyen hosszú a pofád, csak nem patkány vagy, mert akkor nagyobb a baj, mint gondoljuk. Valamit megérezhetett a hangulatomból, mert hirtelen fordulattal eltűnt a csizma mögött és már csak a kátrány papír zörgését hallottam, ahogy felfelé szaladt a padlás irányába. Tenyeremmel dühösen csaptam rá a papírra.

A kapcsolat háborúvá vált. Még öt napig hordtam ki őket, amikor egyik este le kellett mennünk Pestre és csak harmadnap térünk vissza. Egyenesen a sufnihoz mentem. Csend volt. A krumplikon a rágások már megbarnultak. Újabb, fehér nyomok nem voltak. A cserép lecsapódva nyugodtan pihent az alumínium lemezen. Óvatosan emeltem fel a szerkezetet és megráztam. A dióhéj benne zörgött, de nem éreztem azt a kis, puha, tompa mozgást, amit korábban mindig, ha megfogott valamit. Ballagtam ki az erdőszélre. Nyitni kezdtem a cserepet és már láttam is a kis, barna farkat, de nem mozdult. Kicsit nagyobbra nyitottam a nyílást és akkor megcsapott az enyészet förtelmes bűze. Levettem a cserepet. A kis mogyoróbarna pele ott feküdt mozdulatlanul. A háborúnak azonnal vége lett. Mintha egy közeli rokon mellett álltam volna. Elnéztem kis, áttetsző fülét, fehér mellényét és apró, karmos lábait. Bajszát mozgatta a reggeli szellő. Szép volt. Csend lett körülötte. Még a madarak énekét sem hallottam. A megrágott krumpli már eszembe sem jutott. A gyomrom körüli szorítás csak jóval később szűnt meg, de ez már más szorítás volt.

Miközben rendet raktam a sufniában elgondolkoztam. Mikor fogom megszeretni ennyire a szomszéd ugatós kutyáját? És mikor a szomszédot magát?